

STRUČNÉ DĚJINY MALÍŘSTVÍ A SOCHAŘSTVÍ 20. STOLETÍ

IMPRESIONISMUS

Impresionismus (impression, franc.: dojem) vznikl kolem roku 1875 ve Francii. Impresionisté se snažili vystihnout zrakové dojmy, vyjádřit měkké, mihotavé světlo.

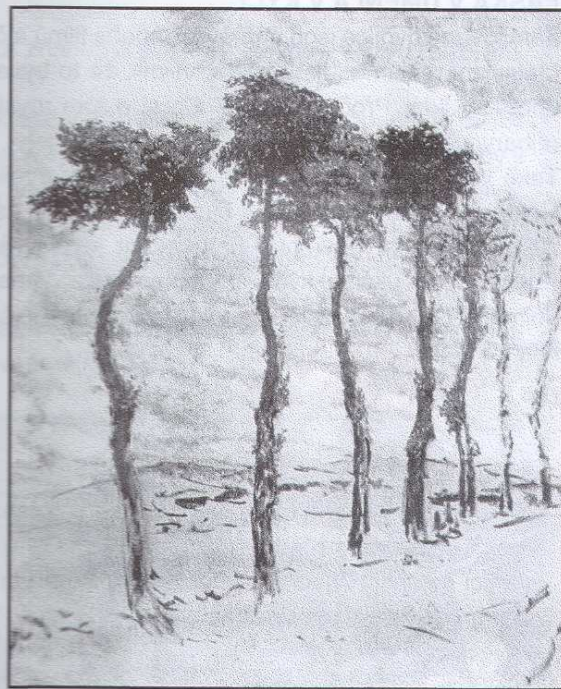
Impresionismus osvobodil **malíře** od historických nebo alegorických témat. Obrací pozornost k barvě rozechvívané sluncem, vzduchem, oparem nad krajinou. Obrazy impresionistů jsou jasné, složené ze skvrn malovaných rychlými tahy štětce. Obrys a hmotnost předmětů mizí v mihotání světla. Za zakladatele impresionismu jsou považováni francouzští malíři Eduard Manet a Claude Monet.

Také **sochaři** se snažili vytvářet náladovou, světlem členěnou plastiku. Pevný povrch tvarů roztroili mnoha výstupky a prohlubněmi, které připomínají členitě dělený malířský rukopis. Vůdčím duchem impresionistického sochařství byl Francouz Auguste Rodin. Během své tvůrčí činnosti vystřídal několik uměleckých názorů (romantismus, realismus, impresionismus).

Eduard Manet (1832 - 1883) [eduár mane]

Claude Monet (1840 - 1926) [klód mone]

Auguste Rodin (1840 - 1917) [ogist rodén]

A. Slavíček: Žambercká silnice (výřez), olej, 1909

V Čechách využíval impresionistického způsobu malby nejprve Antonín Slavíček a po něm řada jeho žáků a napodobitelů.

K českým sochařům tohoto proudu patří především Rodinův žák Josef Mařatka, dále Bohumil Kafka a vynikající medailér Otakar Španiel. Oba poslední byli ovlivněni Rodinovou výstavou, která se konala roku 1902 v Praze.

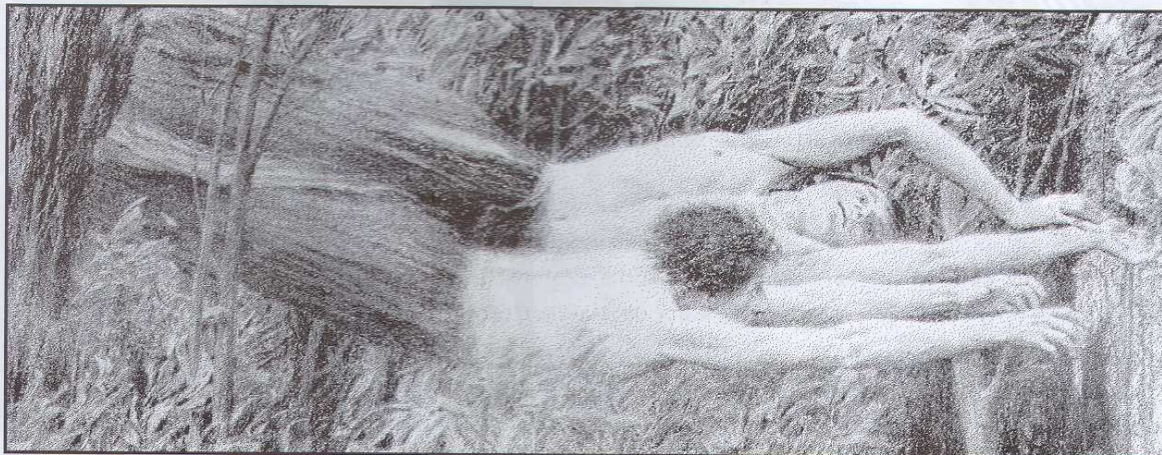
Antonín Slavíček (1870 - 1910)

Josef Mařatka (1874 - 1937)

Bohumil Kafka (1878 - 1942)

Otakar Španiel (1881 - 1955)

Jan Preisler: Vítr a vánek, kresba uhlím, 1896

Alfons Mucha:
Snění (výřez),
barevná litografie, 1897

SECESE

Na sklonku 19. století se měkká impresionistická tvorba často spojovala s tzv. **symbolismem**, který zdůrazňoval především duchovní obsahy díla. Z obou proudů vyrostlo umělecké hnutí nazývané někdy „nové umění“, častěji však „secese“ (česky: odloučení, odstěpení). Secese rychle ovládla evropské umění - architekturu, malířství, sochařství a umělecké řemeslo.

Secesní **malířství** chce vyjádřit tklivou náladu končícího století. Volí k tomu vládné, plynoucí linie, zdobně členěné plochy a ornamentální stylizaci přírodních prvků. Secesní barevnost je potměšilá, založená na harmonii převážně studených, lomených tónů. Secese měla několik středisek - v Německu, ve Francii (Henri Toulouse-Lautrec), v Anglii (Aubrey Beardsley), v Rusku (Michail Vrubel) a ve Vídni (Gustav Klimt).

Secese nenašla mezi evropskými **sochaři** tak osobité představitele, kteří by se vyrovnali architektům a malířům. Její vliv nacházíme jen v ojedinělých pracích známých umělců, například v reliéfech Paula Gauguina a v některých dílech Rodinových.

Představitelem českého secesního malířství, a zejména secesního plakátu, byl v Paříži žijící Čech Alfons Mucha. Další čeští malíři ovlivnění secesí byli Jan Preisler, Vojtěch Preissig a krajinář Antonín Kalvoda. Rané dílo Františka Kupky, pozdějšího průkopníka abstraktní malby, je rovněž secesní.

Česká secese se může pochlubit řadou pozoruhodných sochařů. K nejvýznamnějším patří Stanislav Sucharda (pomník Františka Palackého v Praze), Ladislav Šaloun (sousoší Mistra Jana Husa na Staroměstském náměstí), Bohumil Kafka a František Bílek, tvůrce dřevěných soch a reliéfů.

Aubrey Beardsley (1871 - 1897) [óbrí bedslíj]
Henri Toulouse-Lautrec (1864 - 1901) [ánri tulúzlotrek]
Michail Vrubel (1856 - 1910)
Gustav Klimt (1862 - 1918)

Alfons Mucha (1860 - 1939)
Jan Preisler 1872 - 1918) [prajzler]
Vojtěch Preissig (1873 - 1944) [prajsik]
Antonín Kalvoda (1875 - 1934)
Stanislav Sucharda (1866 - 1916)
Ladislav Šaloun (1870 - 1946)
Bohumil Kafka (1878 - 1942)
František Bílek (1872 - 1941)

Antonín Procházka:
Hráči,
olej, 1908

UMĚNÍ PO IMPRESIONISMU

Umění, které bezprostředně navázalo na impresionismus, zahrnuje několik významných osobností - zejména Francouzů - tvořících na sklonku 19. století. Patří mezi ně Georges Seurat, který se zabýval teorií barevné skladby, dále Paul Cézanne, zastávající rozumem promyšlené vystavby obrazu, Paul Gauguin a Holanďan Vincent van Gogh. Oba posledně jmenovaní umělci se zasloužili o rozvoj výrazové malby, která úmyslně tvary deformuje a nadsazuje barvy. Tím účinek obrazu zesiluje a dává mu mnohdy symbolické významy.

V Čechách rozvinuli poimpresionistické malířství mladí studenti pražské Akademie. Vystavovali po roce 1907 pod názvem Osma. Patřili k ní například Emil Filla, Otakar Kubín, Bohumil Kubišta a Antonín Procházka. Postupně se hlásili k expresionismu, futurismu a kubismu.

Georges Seurat (1859 - 1891) [žorž sera]
Paul Cézanne (1839 - 1906) [pól sézán]
Paul Gauguin (1848 - 1903) [pól gogén]
Vincent van Gogh (1853 - 1890) [gog]

Emil Filla (1882 - 1953)
Otakar Kubín (1883 - 1969)
Bohumil Kubišta (1884 - 1918)
Antonín Procházka (1882 - 1945)

FAUVISTICKÉ MALÍŘSTVÍ

Fauvistické malířství se zrodilo na samém počátku 20. století v Paříži v okruhu malíře Henri Matisse. Fauvisté využívali barvy především k vyjádření životních radostí. Nezajímaly je prostorové dojmy, perspektivní hloubku obrazů nahrazovali plošné zdobným řazením tvarů. Fauvismus můžeme považovat za obměnu expresionismu; není však dramatický, zneklidňující a kritický, ale naopak harmonický, vyvážený. Fauvismus (fauve [fóv], franc.: šelma) směřuje k smyslově okouzlující malbě v čistých, jásavých barvách. Hlavními představiteli kromě Matisse byli Raoul Dufy a André Derain.

Fauvismus se omezil především na práci s barvou, proto se neuplatnil v architektuře ani v sochařství.

Henri Matisse (1869 - 1951) [ánri matys]

André Derain (1880 - 1954) [derén]

Raoul Dufy (1877 - 1953) [raul dyfi]

EXPRESIONISMUS

Jako protiklad k měkkému, tvarově neurčitému impresionismu vznikla tvorba zaměřená k vyjádření prudkých duševních hnutí - expresionismus (expression, franc.: výraz). Mnozí expresionisté se věnovali společenské (sociální) kritice, poukazování na lidskou bídu a utrpení chudých.

Expresionistické **malířství** vyjadřuje citová hnutí pomocí nadsazené barvy, přehnaných tvarů a rozmáchlých tahů štětce. Předchůdci expresionismu byli zejména Vincent van Gogh (viz poimpresionistické malířství) a Nor Edvard Munch. Označení „expresionismus“, výrazové umění, vzniklo kolem roku 1910 v Německu v souvislosti s výstavami dvou uměleckých spolků: jeden vystupoval pod názvem Most (Die Brücke), druhý Modrý jezdec (Der blaue Reiter). Mezi jejich členy patřili Ernst Ludwig Kirchner, Emil Nolde, Franz Marc, dočasně i Vasilij Kandinskij a Paul Klee.

To, čeho bylo v malířství dosahováno barvou, vytvářel v **sochařství** klenutý objem, nadsázka i deformace. K zástupcům expresivního sochařství patří Rodinův současník i protichůdce Francouz Emille Antoine Bourdelle. Jeho Héraklés-lučičník je v majetku Národní galerie v Praze. Společenská kritika se objevila v sochařských dílech Němky Käthe Kollwitzové (byla rovněž vynikající grafičkou) a v tvorbě jí blízkého sochaře Ernsta Barlacha

Jako příklady české fauvistické malby můžeme uvést některé obrazy Václava Špály.

Václav Špála: Pradlena, olej, 1919

V Čechách se k expresionismu hlásí částí svého raného díla zejména členové Osmy (viz Umění po impresionismu). Expresivní tendence působí až do současnosti. Mezi její průkopníky můžeme počítat např. Josefa Čapka nebo Jana Baucha a další. Expresivních postupů používala i většina umělců hlásících se k tzv. sociálnímu umění, např. Miloslav Holý nebo Pravoslav Kotík.

Pod Bourdellovým vlivem pracovala řada českých sochařů, na předním místě Jan Štursa. Jeho práce z let 1910 - 1918 se vyznačují nadsázkou a snahou o silný účinek vyklenutých tvarů (sousedí Práce pro Hlávkův most). Příným žákem Bourdellovým byl Otto Gutfreund (více o něm najdete v oddíle Kubismus). Český expresionismus má tedy dvě podoby: první zdůrazňuje především tvar a barvu, druhá vyjadřuje navíc také kritický pohled na společenské poměry.

Edvard Munch (1863 - 1944)

Ernst Ludwig Kirchner (1880 - 1938)

Emil Nolde (1867 - 1957)

Franz Marc (1880 - 1916) [franc mark]

Vasilij Kandinskij (1866 - 1944)

Paul Klee (1879 - 1940) [klé]

Emille Antoine Bourdelle (1861 - 1929) [antoan burdel]

Käthe Kollwitzová (1867 - 1945) [kete kolvicová]

Ernst Barlach (1870 - 1938)

Václav Špála (1885 - 1946)

Josef Čapek (1887 - 1945)

Jan Bauch (1898 - 1995)

Pravoslav Kotík (1889 - 1970)

Jan Štursa (1880 - 1925)

KUBISMUS

Kubismus vznikl po roce 1907 v Paříži, kde se tehdy shromažďovali mladí umělci z celého světa. „Vynálezci“ kubismu (cube, franc.: krychle, kostka) byli dva malíři - Španěl Pablo Picasso a Francouz Georges Braque.

Jako první vzniklo tedy kubistické **malířství** a otevřelo nový umělecký směr, který se později projevil rovněž v sochařství, v architektuře a užitém umění. Kubisté nevycházeli z tradičního perspektivního vidění. Jméno dostali podle toho, že malovali kubické tvary a usilovali o tvorbu řízenou víc rozumem než citem. Zkoumali geometrický základ přírody, rozkládali tvar na dílčí pohledy z různých stran a sestavovali z nich nové celky. Kubismus prodělal několik stadií: krystalické, rozkladné a skladebné (analytický a syntetický kubismus). Od původního nezájmu o barvu se vrací k barevnosti. I když vlastní kubismus trval jen několik let (1907 - 1914), ovlivnil malířství na dlouhá desetiletí. Stal se ukazatelem cesty k obrazu, který není napodobením přírody, ale sám se stává novou, zmnoženou skutečností.

Picasso, který nebyl školený sochař, modeloval přesto několik kubistických plastik. Hlavy a figury utvářel tak, aby se navzájem prolínal pohled zepředu i z boků a vše komponoval ze zjednodušených, tvrdě lomených tvarů. Na jeho **sochařství** působila zpočátku zejména tvorba afrických černochů. Ke kubismu se brzy přihlásili další sochaři: Francouz Henri Laurens, litevský umělec Jacques Lipchitz, Rusové Alexander Archipenko, Ossip Zadkin a jiní. Všichni žili v těch letech v Paříži.

Pablo Picasso (1881 - 1973) [píkaso]

Georges Braque (1882 - 1963) [žorž brak]

Henri Laurens (1885 - 1954) [ánri lorán]

Jacques Lipchitz (1891 - 1973) [žak lipšic]

Alexander Archipenko (1887 - 1964)

Ossip Zadkin (1890 - 1967)

V Čechách měl malířský kubismus významné představitele zejména v Emilu Fillovi, Bohumilu Kubišovi a Antonínu Procházce. Další umělci (např. architekt Josef Gočár) kubismus později obměňovali a rozmanitě využívali.

O. Gutfreund:
Hlava Viki,
bronz, 1911

Český sochař Otto Gutfreund už roku 1911 samostatně objevil zásady kubistické plastiky. Jeho sochy však dlouho znali jen diváci v Praze, dnes už jsou obdivovány i v zahraničí.

Emil Filla (1882 - 1953)

Bohumil Kubišta (1884 - 1918)

Antonín Procházka (1882 - 1945)

Otto Gutfreund (1889 - 1927)

Josef Gočár (1880 - 1945)

B. Kubišta: Vlak v horách (výřez)
olej, 1913

FUTURISMUS

Futurismus je vynálezem italských umělců, kteří navázali na kubisty (futurus, lat.: budoucí). Futuristé viděli krásu v technické civilizaci, obdivovali automobily, letadla i zámořské parníky. Zobrazovali sílu a rychlost strojů. Pokusili se zachytit je tím, že figury a věci rozložili na jednotlivé, pohybové fáze.

Malířský futurismus rozvinuli zejména Umberto Boccioni a Carlo Carra.

Boccioni byl zároveň i nejvýznamnějším futuristickým **sochařem**. Zrušil celistvý objem plastiky, rozčlenil ji na jednotlivé části, které pak opět sestavil v celek. Názvy jeho soch prozrazují i jeho záměry: Dynamická plastika, Láhev rozvíjející se do prostoru (1912).

U Čechách věnoval futurismu značnou pozornost zejména Josef Čapek. Rozložené tvary se objevují v díle Bohumila Kubišty, Václava Špály a dalších autorů. Náznaky sochařského futurismu najdeme v některých dílech O. Gutfreunda.

Umberto Boccioni (1882 - 1916) [bočony]

Carlo Carra (1881 - 1966) [karlo kara]

Josef Čapek (1887 - 1945)

DADAISMUS

Dadaismus je hnutí básníků a výtvarníků různých národností, kteří se sešli ve Švýcarsku za první světové války. Vyjadřují ohlas válečného neklidu, životních i myšlenkových nejistot té doby. Mezi tvůrčí prostředky dadaismu patřila nezávazná hra, využívání náhody, překvapení, neobvyklost. Dadaisté hlásali nový vztah k hmotě, k materiálu, k věci jako poetickému objektu. Nutili diváka k zamyšlení nad smyslem a posláním umělcovy práce. Po roce 1918 se hnutí „dada“ šířilo do dalších zemí, především do Německa a USA. K dadaistům se přihlásil Hans Arp (o něm oddíl o abstraktním umění), v Německu byl jeho šířitelem Kurt Schwitters, ve Francii a USA Marcel Duchamp. Schwitters se proslavil reliéfními objekty i obrazy z odpadového materiálu (dřeva, papíru apod.), kterým dal název MERZ [merc]. Duchamp byl vyhraněným odpůrcem všeho „klasického“. Obeslal výstavy nalezenými předměty (např. kolem bicyklu, lopatou). Bez jakékoliv úpravy je prohlásil za výtvarná díla a dal jim jméno ready-made [redymejd] (angl.: předem zhotovený).

Hans Arp (1887 - 1966)

Kurt Schwitters (1878 - 1948) [švitrs]

Marcel Duchamp (1878 - 1968) [marsel dyšámp]

dole:
J. Štyrský: Kresba (výřez),
tužka a frotáž, 1933

SURREALISMUS

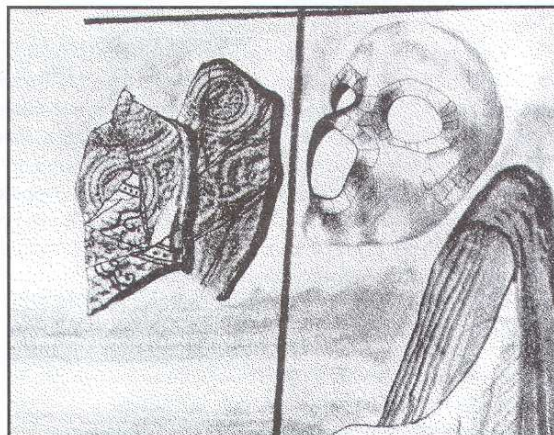
Po roce 1920 vyvolal francouzský básník André Breton hnutí, jež přijalo jméno surrealismus [sirealismus] (surréalisme, franc.: nadskutečno). Breton mu dal program v několika prohlášeních (manifestech). Poukázal na úlohu představ, které člověka samovolně napadají (psychický automatismus) a které prožívá ve snu. Opíral se o učení rakouského psychiatra Sigmunda Freuda [zikmunda frojda], zakladatele psychoanalýzy - zkoumání lidského podvědomí. Surrealismus se zřiká zobrazení přírodní skutečnosti jako modelu a zajímá se především o „vnitřní model“. Tvoří na základě ničím nespoutané představivosti (imaginace), využívá předtuchy, pocity, vidiny. Východiskem není tedy smyslový vjem, ale hlubinné vrstvy umělce nitra.

Imaginativní tvorba se ojediněle objevuje v různých historických dobách. Mezi její představitele jsou zařazováni např. Nizozemec Hieronymus Bosch, Španěl Francisco Goya i Angličan William Blake [viljem blejk]. Významným představitelem imaginativní malby 20. stol. byl Ital Giorgio Chirico, Španěl Juan Miró, ve Francii žijící Rus Marc Chagall a Němec Paul Klee (viz expresionismus).

K předním **surrealistickým** malířům patřili Němec Max Ernst, Francouz Yves Tanguy a Španěl Salvador Dalí.

Surrealismus má také trojrozměrnou podobu. Sám básník André Breton vytvořil řadu objektů sestavených z nalezených předmětů (tzv. asambláže). Podobné sestavovali i malíři Miró, Dalí a další. Do surrealistického **sochařství** počítáme dílo Hanse Arpa, Maxe Ernsta a zvláště pak tvorbu Alberta Giacomettiho, Švýcara tvořícího převážně v Paříži.

V českém umění zapůsobil dadaismus převážně na básníky. Ohlas mezi výtvarníky našel až ve spojení se surrealismem. Když tedy nemáme české dadaisty, otiskujeme zde báseň Raoula Hausmanna, rakouského básníka, který měl české předky a do své Optofonické básně (1918) zamontoval bezděčně i dvě česká slova.

Z českých umělců můžeme k imaginativní malbě přiřadit dílo Josefa Širý, Jana Zrzavého a Františka Muziky.

V českých zemích vznikla 1934 Surrealistická skupina. V ní byli malíři Jindřich Štyrský, Toyen, František Janoušek. Později, někdy jen dočasně, se k tomuto hnutí hlásí řada dalších umělců (J. Istler, V. Tikal, V. Zykmond aj.)

Mezi českými sochaři se k surrealismu načas připojili Vincenc Makovský a Ladislav Zív. Pozoruhodné objekty z různých materiálů vytvořil malíř Zdeněk Rykr.

Giorgio Chirico (1880 - 1978) [džordžo kiriko]
 Juan Miró (1893 - 1983) [chuan]
 Marc Chagall (1887 - 1985) [mark šagal]
 Paul Klee (1879 - 1940) [paul]
 Max Ernst (1891 - 1976)
 Yves Tanguy (1900 - 1974) [iv tangi]
 Salvador Dalí (1904 - 1989)
 Alberto Giacometti (1901 - 1966) [džakomety]

Josef Šíma (1891 - 1971)
 Jan Zrzavý (1890 - 1977)
 František Muzika (1900 - 1974)
 Jindřich Štyrský (1899 - 1942)
 Toyen (M. Čermínová) (1902 - 1980) [toajen]
 František Janoušek (1890 - 1943)
 Vincenc Makovský (1900 - 1966)
 Ladislav Zív (1909 - 1980)
 Zdeněk Rykr (1900 - 1940)

ABSTRAKTNÍ UMĚNÍ

Abstraktní umění (nazýváme je též **nezobrazující, bezpředmětné** nebo **nefigurativní**) se objevuje poprvé již kolem roku 1910. Abstraktní **malíři** vytvářejí obraz pomocí „čistých“ tvarů, linií a barev. K zakladatelům počítáme dva umělce ruského původu - Vasilije Kandinského (viz expresionismus) a Kazimíra Maleviče, dále Holanďana Pieta Mondriana a v Paříži tvořícího Čecha Františka Kupku.

Souběžně s nimi rozvíjel abstraktní tvorbu také v Paříži žijící rumunský **sochař** Constantin Brancusi. Soustavně hledal nejzákladnější přírodní formy. Dospěl k hlavě-vejci, ptáku-vřetenu, rybě-oválu. Jindy užil geometrické tvary, např. polokoule, hranoly, komolé jehlany, šroubové plochy. Brancusi našel příbuzného tvůrce v německém umělci Hansi Arpovi. Později je následoval anglický sochař Henry Moore. (Moore však modeloval často také lidské postavy.)

V Čechách si mezi první a druhou světovou válkou vyzkoušeli abstraktní malbu zejména Vojtěch Preissig, František Foltýn a dva či tři další osamocení jednotlivci. (František Kupka žil od roku 1895 ve Francii.)

Před rokem 1950 nemělo české umění sochaře, který by se celý život zaměřil k abstraktní tvorbě. Bepředmětné plastiky nacházíme ojediněle v díle Hany Wichterlové, Vincence Makovského i Bedřicha Stefana.

Vasilij Kandinskij (1866 - 1944)
 Kazimír Malevič (1878 - 1935)
 Piet Mondrian (1872 - 1944) [pít]
 Constantin Brancusi (1876 - 1957) [brankusi]
 Henry Moore (1898 - 1986) [mór]

František Kupka (1871 - 1957)
 Vojtěch Preissig (1873 - 1944) [prajsik]
 František Foltýn (1891 - 1976)
 Bedřich Stefan (1896 - 1982)
 Hana Wichterlová (1903 - 1990)
 Vincenc Makovský (1900 - 1966)

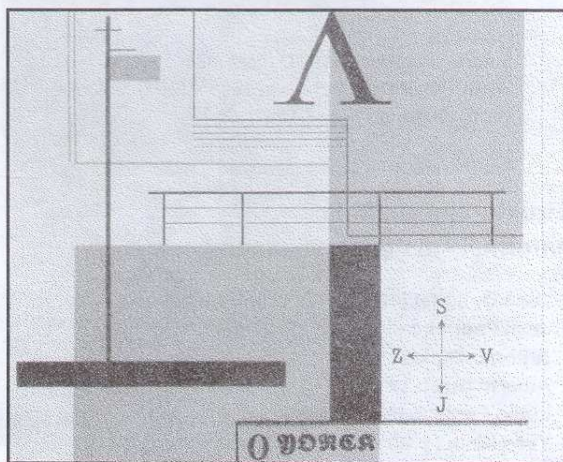
Konstruktivismus

Konstruktivismus je zvláštní podobou nefigurativní tvorby. Jeho základem je geometrie přímk, ploch, kružnic, hranolů a křivek v prostoru, proto má blízko jak k architektuře, tak k technickému světu strojů. Konstruktivismus vznikl na sklonku první světové války v Rusku. K jeho zakladatelům patří Vladimír Tatlin, autor známé sochy-architektury nazvané Věž třetí Internacionály. Dalším sovětským konstruktivistou byl Alexandr Rodčenko, činný též jako fotograf. Konstruktivismu se věnoval také architekt El Lisickij.

K podobně zaměřené skupině patřili **sochaři** Naum Gabo a Anton Pevsner. V roce 1917 pracovali v Moskvě, o několik let později přesídlili do Paříže, Gabo pak odjel do Londýna a USA. Jejich díla připomínají složité geometrické modely.

V Čechách měl konstruktivismus velký ohlas v architektuře, kterou označujeme jako „funkcionalismus“. Železobetonová kostra zdůrazňuje především účel - funkci stavby. Konstruktivistickou grafiku (typografii) rozvíjel Karel Teige.

K. Teige: Typografická kompozice, 1927

Vladimír Tatlin (1885 - 1956)
 Alexandr Rodčenko (1891 - 1956)
 El (zkratka pro Lazar) Lisickij (1890 - 1941)
 Naum Gabo (vlast. jménem Nahum Pevsner, 1890 - 1975)
 Anton Pevsner (1884 - 1962)

Kinetické umění

Kinetické **sochařství** (kineó, řecky: uvádím do pohybu) se snaží o překonání nehybné (statické) plastiky. Pohyb nemá být jen předstírán, ale hmota má být skutečně rozhýbána. Významné pokusy v tomto směru provedl Maďar László Moholy-Nagy, profesor dessavské výtvarné školy Bauhausu. V roce 1922 vytvořil Světelnou rekvizitu, abstraktní prostorový objekt, který se otáčí a přitom odráží světlo.

Jiná skupina sochařů-kinetistů pracuje s přirozeným pohybem hmoty zavěšené nebo upevněné na kloubech. Objevitelem této cesty je Američan Alexander Calder. Roku 1930 vytvořil první „mobily“, objekty z kovu, které rozhýbává vítr nebo ruka diváka.

Kinetismus našel české průkopníky, k nimž musíme počítat především Zdeňka Pešánka, který se zabýval tvorbou světelných objektů (Barevný klavír 1922, 1925 a 1927). Roku 1930 vytvořil pohyblivý (kinetický) světelný „pomník“ pro transformační stanici v Praze. Teprve po roce 1960 uplatnilo více našich sochařů kinetické postupy, ojediněle také s využitím světla.

Mezi současnými sochaři našel Calder následovníka v Jiřím Novákovi a Vratislavu K. Novákovi. Záměry těchto umělců prozrazují názvy jejich objektů: Motýlí křídla, Píseň kovového věku, Zasněžené vrtule. Také sochař Vladimír Janoušek vytvořil řadu pohyblivých figur-kyvadel.

László Moholy-Nagy (1895 - 1946) [láslo mohoj nád]
Alexander Calder (1898 - 1976) [khólde]

Zdeněk Pešánek (1896 - 1965)
Vladimír Janoušek (1922 - 1986)
Vratislav K. Novák (1942)

POVÁLEČNÉ ABSTRAKTNÍ UMĚNÍ

V letech 1950 - 1960 se v Evropě i v zámoří rozšířilo abstraktní umění. Tehdy vznikla expresivní abstrakce, konstruktivně geometrická abstrakce (využívající zkušenosti kubismu), strukturální abstrakce (blízká imaginativnímu umění), gestická malba.

Geometrická abstrakce, op-art

Barnett Newman (1905 - 1970) [njumen]
Kennet Noland (1924) [nolend]
Frank Stella (1936)
Richard Paul Lohse (1902 - 1988) [lóze]
Viktor Vasarely (1908)
Bridget Rileyová (1931) [bridžit riliová]
Nicolas Schöffer (1912) [šefr]

Václav Boštlík (1913)
Jiří Kolář (1914)
Karel Malich (1924)
Stanislav Kolíbal (1925)
Hugo Demartini (1931)
Zdeněk Sýkora (1920)

Lyrická (gestická) abstrakce

USA:

Jackson Pollock (1912 - 1956) [džeksn polok]
Archile Gorky 1905 -1948) [aršil gorky]
Willem de Kooning (1904) [vilem de kuning]
Franz Kline (1910 -1962) [franc klajn]
Marc Rothko (1903 - 1970) [mark rotko]

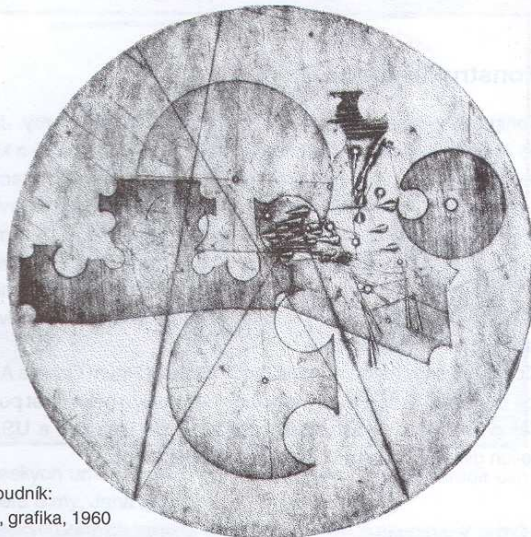
Evropa:

Georges Mathieu (1921) [žorž matié]
Wols - Wolfgang Schulze (1913 - 1951) [šulce]
Hans Hartung (1904 - 1967)

Strukturální abstrakce (informel - materiálové umění)

Jean Dubuffet (1901 - 1985) [žán dybyfe]
Jean Fautrière (1898 - 1963) [fotrié]
Antonio Tapies (1923)
Alberto Burri (1915)
Lucio Fontana (1899 - 1968) [lučio]
Yves Klein (1928 - 1962) [iv klajn]

V. Boudník:
Kruh, grafika, 1960

Vladimír Boudník (1924 - 1968)
Jan Kotík (1916)
Mikuláš Medek (1926 - 1974)
Jiří Balcar (1929 - 1968)
Zbyněk Sekal (1923)
Jan Koblasa (1932)

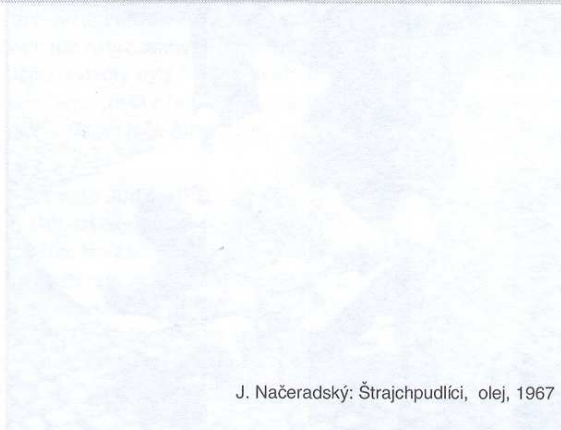
NÁVRAT K FIGUŘE - NOVÁ FIGURACE

Druhá světová válka na šest let narušila plynulost umělecké tvorby v Evropě. Paříž ztratila svou vůdčí roli a do výtvarného dění začala zasahovat i další kulturní střediska. Byly obnoveny velké mezinárodní výstavy (Bienále v Benátkách - zde má Československo od roku 1936 vlastní pavilón - Bienále v brazilském Sao Paulu, Documenta v západoněmeckém Kasselu aj). Vznikly četné nové galerie a kulturní zařízení: Centre Pompidou [sántr pompidú] v Paříži, Guggenheimovo [gagenhajmovo] muzeum v New Yorku.

Vliv na mladé umělce měl stále ještě Pablo Picasso, i když už dávno nemaloval kubisticky. Henry Moore, o kterém jsme hovořili v oddíle o nefigurativním sochařství, se obrátil k figurálnímu motivům (Figury žen, Ležící bojovníci) a k antickému odkazu. Stal se postupně jedním z nejvýznamnějších umělců 20. století. Zvláštní vývoj prodělal i sochař Alberto Giacometti, někdejší představitel surrealismu. Vrátil se rovněž k lidské postavě: prodloužil figury do výšky a tím je naplnil silným duchovním obsahem. Italské sochařství se prosadilo zvláště po roce 1950. Na mezinárodních výstavách se objevují práce Marina Mariniho, Giacomo Manzua i Emilia Greca. Jejich figury, portréty a reliéfy v mnohém odkazují až k umění starověkého Říma.

Marino Marini (1901) [maríny]

Giacomo Manzu (1908 - 1991) [džakomo]

J. Načeradský: Štrajchpudlíci, olej, 1967

A. Lamr:
Ztracený víkend,
1978, (výřez)

Pop-art

Pop-art je název pro umění zobrazující, které ukončilo nadvládu všech podob abstrakce. Kopíruje prvky ze světa reklamy, comicsů, fotografie a spotřebního zboží. Svou lidovostí (snadnou srozumitelností) vytváří záměrný protějšek k populární hudbě (pop-music). Šíří se po roce 1955 ze Spojených států, kde je spojeno se jmény svých „hvězd“:

Andy Warhol (1928 - 1987) [vórhól]

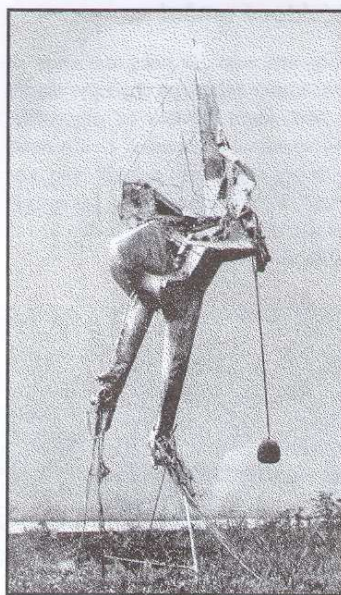
Roy Lichtenstein (1923)

James Rosenquist (1933) [džejms rozenkvist]

Robert Rauschenberg (1925) [raušnberg]

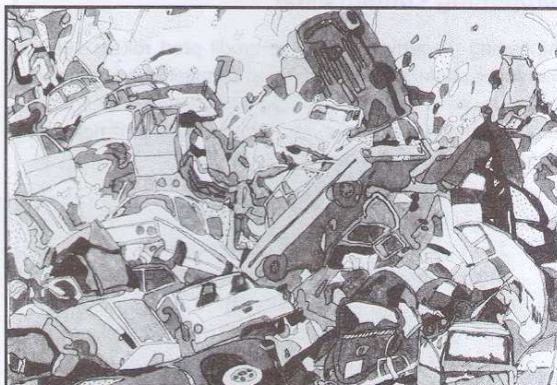
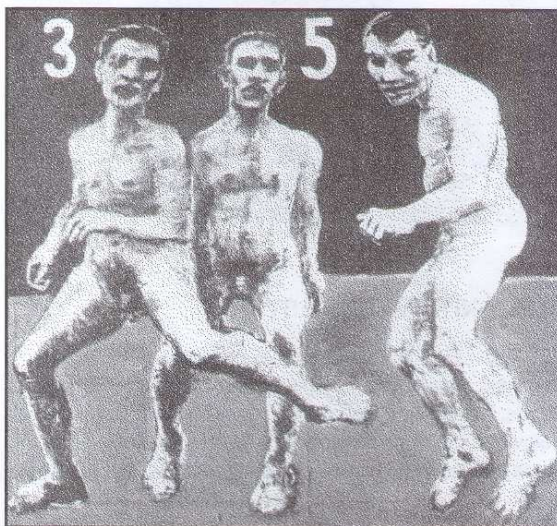
Jasper Johns (1930) [džespr džounz]

George Segal (1924) [džordž]

V. Janoušek:
Věčný chodec,
svařované železo, 1966

Po okupaci ožívá i výtvarné umění. Spojením několika veřejných sbírek vzniká Národní galerie v Praze.

Jiří Načeradský (1939)

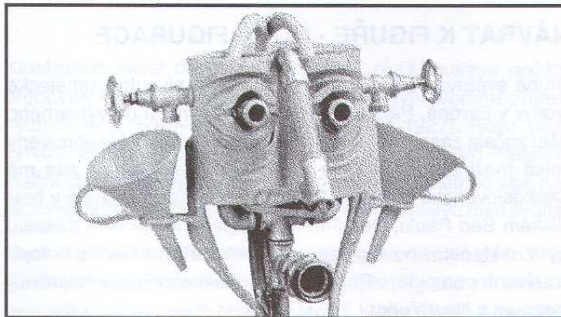
Aleš Lamr (1943)

Nový realismus. Objektové umění

V Evropě je americkému pop-artu nejbližší „nový realismus“ či „nová figurace“. Umění rozšířilo svůj zájem i na obyčejné všední předměty, dokonce i na věci, které člověku už dosloužily. Umělci jim nyní dávají jiné významy a sestavují z nich nové celky. Takové prostorové útvary nemůžeme označit jako „sochy“, ale říkáme jim „objekty“. Vznikají spojováním (asambláží) nejrozmanitějších materiálů: dřeva, kovu, skla, textilu a také přírodnin (viz. oddíl arte povera)

K. Nepraš: Hlava, asambláž, (detail), 1985

Německo: **Horst Antes** (1936)
 Itálie: **Domenico Gnoli** (1933 - 1970) [ňoli]
 Francie: **Martial Raysse** (1936) [marsial rays]
 Anglie: **Richard Hamilton** (1922) [ríčrd hemiltn]
R. B. Kitaj (1932)
David Hockney (1937) [dejvid hokny]

Květa a Jitka Válový (1922)
Adriana Šimotová (1926)
Jiří Balcar (1929 - 1968)
Zdeněk Beran (1937)
Pavel Nešleha (1937)
Karel Nepraš (1939)

Fotorealismus

Asi od roku 1970 chtěli někteří výtvarní umělci napodobit přírodu věrněji než fotoaparát. Malíři zvětšovali portréty do nadživotních velikostí (v tom vynikl Američan Chuck Close), sochaři modelovali sochy barevné, v opravdových šatech a se skutečnými vlasy. Zde vynikl jiný Američan Duane Hanson.

USA: **Duane Hanson** (1925) [djuen hansn]
Chuck Close (1940) [čak klous]
Claes Oldenburg (1929) [kláz oldnberg]
 Evropa: **Franz Gertsch** (1930) [gerč]

M. Knížák: Demonstrace jednoho, akce, 1964

HLEDÁNÍ NOVÝCH CEST

I když se zdálo, že malířství našlo po ukončení nadvlády abstraktního umění svou vlastní „cestu zpět“, nebyla to celá pravda. Kolem roku 1960 někteří výtvarní umělci úplně opustili malování obrazů a tvorbu soch. To, čím se zabývali (např. happening nebo body-art), se někdy nazývá „umění po malířství“.

Happening - umění akce

Happening [hepenynk], který se zrodil před rokem 1960 ve Spojených státech amerických, patří k uměleckým akcím postaveným na nové roli diváků. Výtvarník je vybízí k činnosti, oni sami ji uskutečňují. Spoluvytvářejí tak umění, v němž nejde o výsledné dílo, ale o děj a jeho prožívání.

Nezávisle na americkém prostředí provedl v Praze Vladimír Boudník první akce na ulicích, kdy kolemjdoucí vybízel k dotváření oprýskané omítky na zdech.

Po roce 1960 uskutečnil původní české happenings Milan Knížák se skupinou Aktual.

Príslušníci hnutí Fluxus:

John Cage (1912 - 1992) [džon kejdž]
Allan Kaprow (1927) [elen keprou]
George Brecht (1926) [džordž]
George Maciunas (1931 - 1978) [džordž mekjunas]
Wolf Vostel (1932) [fostl]
Joseph Beuys (1921 - 1986) [jozef bojs]
Dick Higgins (1938) [dyk]
Ben Vautier (1935) [vótié]
Nam Jun Paik (1932) [džun]

Vladimír Boudník (1924 - 1968)

skupina Aktual:

Milan Knížák (1940)
Soňa Švecová (1946)
Vít a Jan Machoví (1945, 1943)
Jan Trtílek (1938)

Body-art a performance

Happeningy předcházely body-artu, tělovému umění, jehož tvůrci zkoumají zkušenosti vlastního těla, často v situaci ohrožení, bolesti a námahy. Lyrickým pólem body-artu je tetování, malba na těle. Body-artové akce mnohdy neznatelně přecházejí v performanci, představení, v němž autor před diváky uskutečňuje nějaký děj využívající různých uměleckých médií (pohybů, zvuků, barev, světla atd.)

Od roku 1975 do současnosti se performance čas od času uplatňuje i v českém umění.

Gilbert & George (1943, 1942) [gilbert end džordž]
Vito Acconci (1940) [akončí]
Bruce Nauman (1941) [brjus naumen]
Marina Abramovičová (1946)
Chris Burden (1946) [bárdn]

Marian Palla (1953)
Václav Stratil (1950)
Jan Mlčoch (1953)
Petr Štembera (1945)
Tomáš Ruller (1957)

Z. Ságlová: Kladení plen u Sudoměře, 1970

Land-art [lend art]

Dalším výsledkem stálého hledání nových výtvarných cest byl land-art (zemní umění). Jeho tvůrci opustili galerie a „ozvlášťovali“ různými zásahy přírodní prostředí (zálivy, pobřeží, pouště). Jejich výtvoři byly často dotvářeny vodou, větrem. První tvůrci land-artu vzešli z řad minimalistického sochařství. Významnou úlohu přitom měli Američané.

Donald Judd (1928) [džad]
Robert Smithson (1938 - 1973)
Mike Heizer (1944) [majk hajcr]
Walter de Maria (1935)
Richard Long (1945)
Jan Dibbets (1941)
Christo (1935)

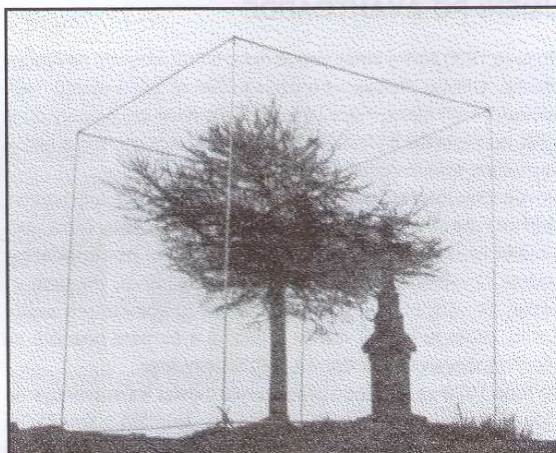
Zorka Ságlová (1942)
Jan Steklík (1938)
Miloš Šejn (1947)

I. Kafka: Kovová krychle v krajině, 1979

Minimální umění (minimal art)

Tvůrci minimálního umění hledají nejjednodušší, základní řád věcí kolem nás. Řadí k sobě geometrické formy (v obraze barevné plochy, v prostoru základní tělesa - krychle, hranoly, koule) podle jasných matematických pravidel. Cílem minimalistů je největší možná střízlivost, která má nahradit dosavadní složitě a mnohomluvné umění.

Minimal art našel významné představitele především mezi americkými sochaři. Jedním z nejznámějších je Sol LeWitt, jenž vyplňuje výstavní sály sestavami „prázdných“ krychlí, které jsou vytvořeny pouze z hran a tím zbaveny hmoty i objemu.

Sol LeWitt (1928) [soljut]

Ivan Kafka (1952)

Arte povera

I. Kafka: Vymezení, 1981

Do blízkosti land-artu můžeme přiřadit hnutí arte povera (chudé umění), které využívá prosté hromadění a přenášení přírodních materiálů - proutí, kamenů, klád - do galerijního prostředí.

Mario Merz (1925)

Jannis Kounellis (1936)

Mnozí autoři navazují na odkaz dadaismu a vytvářejí z odpadových materiálů výtvarné objekty: hřebíky a popel využívá Günter Uecker, těsto Daniel Spoerri, součásti starých strojů Jean Tinguely, slisované vraky aut César atd.

Günter Uecker (1930) [gyntr ykr]

Daniel Spoerri (1930) [speri]

Jean Tinguely (1925 - 1991) [žán tengely]

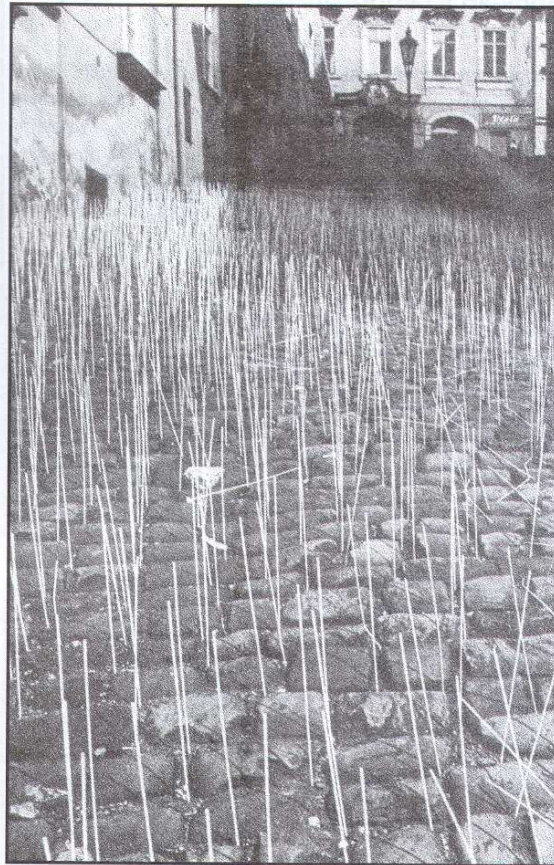
César (1921) [sézar]

Konceptuální umění

Nejdůslednější odklon od obrazu a sochy představuje konceptuální umění. Zamítá hmatatelnou podobu díla a klade důraz na myšlenkový proces, který je naznačen třeba jen slovem, větou či textem napsaným často na stěnu galerie. Koncept tedy nenabízí divákům smyslový zážitek, ale vyzývá je k přemýšlení a duševní spolupráci (využívá filozofických citátů, záměny významů aj.). Tento výtvarný proud vrcholil kolem roku 1970, ale v tvorbě některých autorů je uplatňován dodnes.

USA: **Joseph Kosuth** (1945) [džouzeť khousut]
George Brecht (1926) [džordž]
Janny Holzerová (1950) [dženy holcrová]
 Německo: **Joseph Beuys** (1921 - 1986) [josef bojs]
Timm Ulrichs (1940)

Dalibor Chatrný (1925)
Milan Knížák (1940)
Jiří Valoch (1946)
J. H. Kocman (1947)

J. Róna: Píseň Lazarova, olej, 1988

UMĚNÍ PO AVANTGARDE

Po roce 1980 žádný směr, proud nebo tvůrčí program nevydržel dlouho. Uplyne několik let a už je tu jiná skupina malířů nebo sochařů, kteří hlásají něco „nového“. Obvykle jde o pravý opak toho, co zastávali ti před nimi. Tak se proti konceptům a akcím postavili ti, kdo malovali obrazy.

Novou vlnu malířství podpořili navíc i filosofové a spisovatelé, kteří cítili, že skončila doba umělecké moderny, tedy doba nadšeného hledání a objevování - a nastává čas **postmoderny**, období nevýbojné, pochybovačné a nedůvěřivé. Prosadil se názor, že všichni mají svou pravdu. Je tu volnost pro každý postoj, proto je možný návrat k historii a čerpání podnětů ze všech možných stylů z daleké i blízké minulosti.

Po roce 1978 se v Evropě představuje italská transavantgarda - skupina umělců malujících díla velkých formátů s figurálními náměty. V roce 1980 mladí Italové s mladými německými malíři vystavují na Bienále v Benátkách a vysílají do Evropy zřetelný signál, na který navazuje řada dalších tvůrců. Pro svou výrazovou sílu je tento proud označován jako „nová exprese“, či „noví divoci“.

Předchůdci postmoderního umění:

Francis Bacon (1909 - 1992) [frensis bejkn]
Georg Baselitz (1938) [bazelic]
A. R. Penck (1939) [penk]

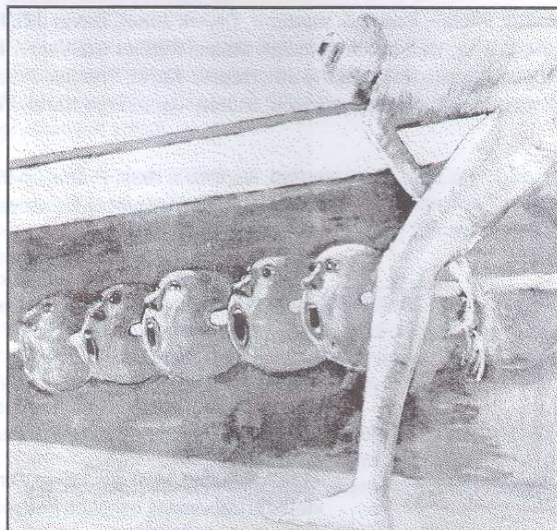
Michael Rittstein (1949)
Jiří Načeradský (1932)

Italská transavantgarda:

Sandro Chia (1946) [kia]
Francesco Clemente (1952) [francesko klemente]
Mimo Paladino (1948)
Enzo Cucchi (1950) [kuki]

„Noví divoci“ v Německu:

Reiner Fetting [rajnr]
Elvíra Bachová (1951)
Walter Dahn (1951) [dán]
Markus Lüperz (1941) [lyperz]
Jiří Georg Dokoupil (1954)
Milan Kunc (1944)

J. Sopko: Počítadlo, olej, 1981

„Noví divoci“ v Americe:

David Salle (1952) [dejvid sejl]
Julian Schnabel (1951) [džulien šnábl]
Keith Haring (1958) [kit hering]
Jean-Michel Basquiat (1960) [žán-mišel baskia]

skupina Tvrdohlaví (1987 - 1990)
Jiří David (1956)
Jaroslav Róna (1957)
Stanislav Diviš (1953)
Petr Nikl (1960)
Michal Gabriel (1960) a další

ZÁVĚR STOLETÍ

Po roce 1990 se prosadilo velké množství autorů. Z nepřehledné řady jmen vynikají:

Jonathan Borofsky (1942) [džounetn]
Roberto Longo (1953)
Jeff Koons (1955) [džef kúns]

Na řadě českých výstav se představily další skupiny, například Seskupení 12.15:

Jiří Beránek (1945)
Václav Bláha (1949)
Kurt Gebauer (1941)
Ivan Kafka (1952)
Vladimír Novák (1947)
Ivan Ouhel (1945)
Petr Pavlík (1945)
Jiří Sopko (1942) a další

Tony Cragg (1949) [touny kreg]
Anish Kapoor (1954) [aniš kapúr]
Magdalena Jetelová (1946)

Mimo skupiny se uplatňují například:

Vladimír Kokolia (1956)
František Skála (1956)
Martin Mainer (1959)
Michal Cihlár (1960) a další

MALÁ GALERIE ČESKÝCH VÝTVARNÝCH UMĚLCŮ 20. STOLETÍ

Vytvoř svoji galerii českých výtvarných umělců 20. století. Stačí k tomu maličko: nabídnutá jména přepisuj ke správným charakteristikám. Pokud sis dobře všiml obrázků v sešitech a přečetl si informace o umělcích, bude to pro tebe hračka. V některých případech se však očekává, že nahlédneš také do výtvarných publikací, časopisů, katalogů výstav nebo se zeptáš svého učitele.

Boštlík Václav, Boudník Vladimír, Čapek Josef, David Jiří, Filla Emil, Gebauer Kurt, Gočár Josef, Gutfreund Otto, Jetelová Magdalena, Kafka Ivan, Knížák Milan, Kolíbal Stanislav, Kotěra Jan, Kubišta Bohumil, Kupka František, Malich Karel, Mucha Alfons, Načeradský Jiří, Nepraš Karel, Preisler Jan, Procházka Antonín, Sopko Jiří, Stratil Václav, Sýkora Zdeněk, Šíma Josef, Šimotová Adriana, Štursa Jan, Teige Karel, Toyen

(1860, Ivančice - 1939, Praha), malíř. Žil v Paříži, kde se proslavil plakáty pro divadlo S. Bernhardtové (od 1894) a dalšími pracemi v secesním stylu. Po návratu do Čech maloval řadu let cyklus rozměrných obrazů nazvaný Slovanská epopej.

(1871, Brno - 1923, Praha), architekt. Zakladatel české moderní architektury. V secesním stylu postavil divadlo v Prostějově (1907), pevnější řád dal stavbě muzea v Hradci Králové i Urbánkovu domu (Mozarteum) v Praze.

(1882, Chropyně - 1953, Praha), malíř. Patří k zakladatelům české moderní malby. Vyšel z dramatického expresionismu, zakrátko se však upsal kubismu. V jeho duchu vytvořil pozoruhodná zátíší a řadu figurálních pláten (Koupání, 1912). Před nacismem varoval obrazy zápasících zvířat (Boje a zápasy, 1939).

(1882, Vážany u Vyškova - 1945, Brno) malíř. Spolu s E. Fillou prošel obdobím expresionismu a kubismu, kterému dal vlastní, osobitou podobu (Kávová konvice, Zpěvák, 1913). Přes básnivý civilismus (Tuláci, 1926) dovedl svou tvorbu k patetickým mnohafigurovým kompozicím (Prométeus, 1938).

(1884, Opočno - 1957, Puteaux (přítok nedaleko Paříže), malíř. Po období secesních obrazů plynule přešel k abstrakci. Je světově uznávaným zakladatelem abstraktního malířství, často ovlivňovaného hudbou (Klávesy, Dvoubarevná fuga 1912), i vesmírnými vidinami (Kosmické jaro, 1912).

(1880, Nové Město na Moravě - 1925, Praha), sochař. V mládí byl ovlivněn secesí, později expresionismem i prvky kubismu. Od ženských aktů (Sulamit Rahu, 1911) přes dramatickou figuru Raněného (1917) dospěl k symbolické postavě Daru nebes a země (1918).

(1884, Vlčkovice u Hradce Králové - 1918, Praha), malíř. Jeden ze zakladatelů české moderní malby. Po expresionistických začátcích se stává předním tvůrcem kubismu. Od Zátíší s lampou (1910) přechází k rozumně analyzované figuře (Sv. Šebestián, 1912) a dotkne se futurismu (Vlak v horách, 1912).

(1887, Hronov - 1945, Bergen-Belsen), malíř a spisovatel. Svými obrazy, knihami i články pomáhal rozvoji českého moderního umění spolu se svým bratrem Karlem. V mládí byl ovlivněn kubismem i futurismem, objevil však vlastní výraz blízký i fauvismu v jeho jasné barevnosti. Prostota života tvoří ústřední obsah jeho díla (Květinářka, Rybáři 1937). Po roce 1939 maluje cykly Oheň a Touha.

(1889, Dvůr Králové - 1927, Praha), sochař. Po krátkém období expresionismu (Úzkost, 1911) si sám objevil principy sochařského kubismu (Hlava Viki, 1913) a zařadil se mezi světové avantgardní sochaře. Po 1918 modeluje opět věcně formované figury (Průmysl, 1923) a výrazné pomníky (Babička, 1925).

(1891, Jaroměř - 1971, Paříž), malíř. Od roku 1920 přesídlil do Francie. Začal jako autor zádumčivých krajin, snovost jeho děl se postupně zvyšuje (Návrat Theseův, 1933). V závěru života tvoří obrazy jen z tlumených barev a tajemného, zářícího světla (Krajina dlážděná světlem, 1970).

(1872, Popovice u Berouna - 1918, Praha), malíř. Otvíral cesty k moderně a vyvíjel se od impresionismu k secesnímu symbolismu. V nesčetných figurálních kompozicích (Černé jezero, 1904) se připravil k velkým dekorativním pracem, jimiž vyzdobil řadu významných budov (Zemská banka, Obecní dům v Praze, 1912). Jeho malby se pohybují na pomezí skutečnosti a snu (Větr a vánek 1896).

(1880, Semín - 1945, Jičín), architekt. Zakladatel kubistické architektury. Spolu s Čapkem a Gutfreundem se podílel na nástupu moderního umění do Čech. Od roku 1909 třicet let staví v Hradci Králové (budovy škol a úřadů). V Praze vyniká jeho dům U černé Matky Boží, doklad ryzího kubismu (1912).

(1902, Praha - 1980, Paříž), malířka. Vlastním jménem Marie Čermínová. Zpočátku byla ovlivněna prostotou amatérských malířů, postupně zakotvila v surrealismu. Cykly Střelnice a Schovej se, válko (1944) záníceně vystoupila na obranu lidskosti. Po 1950 žila v Paříži.

(1900, Praha - 1950, Praha), výtvarník a spisovatel. Představitel českého konstruktivismu (grafické úpravy knih a časopisů), později surrealismu (fotomontáže, koláže). Řídil umělecké časopisy a propagoval v nich moderní malířství, sochařství a později zvláště architekturu.

(1913, Horní Újezd u Litomyšle), malíř. Krátce se věnoval krajinomalbě, postupně se zajímal jen o vztah tvarů k prostoru. Posléze dospěl k abstraktní malbě. Do tajemných, prázdných hlubin obrazu rozmisťuje rytmické skupiny bodů, linií, vlnovek nebo kruhů (Shluky, 1964, Vlnění 1966).

(1920 Louny), malíř. Od původního zájmu o malbu krajin pozvolna přešel k stále abstraktnějším záznamům přírody. Kolem roku 1960 se obrátil ke geometrické abstrakci (op-art), po roce 1970 vytváří obrazy ze spleť pružných křivek, jejichž průběh určuje počítačem.

(1924, Praha - 1968 Praha), malíř a grafik. Měl různá zaměstnání, až zakotvil jako nástrojař v ČKD Praha. Souběžně se věnoval tvorbě grafik a vynášel si vlastní metodu pro zpracování tiskové desky - tzv. aktivní grafiku. Po tiscích z hloubky vytvářel strukturální monotypy (Záznamy, 1966). Pouličními akcemi vyzýval kolemjdoucí k objevování „obrazů“ na oprýskaných zdech.

(1924 Holice), malíř a sochař. Po prvních malířských a grafických pokusech se 1963 orientuje na abstraktní sochařskou tvorbu. Vytváří objekty z jednoduchých geometrických tvarů (Černobílá plastika, 1965). Po roce 1975 vznikají jeho zavěšené „klece“ z drátů (Vidím světlo, 1977) a zároveň barevné kresby - naplněné tajemným chvěním neklidných linií a ploch.

(1925, Orlová), grafik a sochař. Souběžně s četnými ilustracemi (Strom pohádek, 1958 a 1959) se kolem roku 1960 zaměřil na sochařskou práci. Vytváří torza figur, v roce 1963 se obrací ke kompozicím z geometrických tvarů (Stůl, 1965). Po roce 1985 zkoumá možnosti architektonického členění prostoru: jeho sochy se mění v duté labyrinty přímých a válcovitých ploch (Průnik pohledů, 1987).

(1926 Praha), malířka. Řadu let vytvářela obrazy a grafické listy v duchu nového realismu (nové figurace). Po r. 1980 objevila vlastní způsob kresby na vrstvených papírech, vytrhává siluety postav nebo je otiskuje do pevných papírů jako reliéfy (Sarkofág, 1984). Později přechází k instalacím tajuplně působících objektů.

(1932 Praha), malíř. Významný předchůdce nového expresionismu. Uvolněnými, na první pohled až neukázněnými tahy štětce komponuje skupiny postav téměř životní velikosti (Štrajchpuďlící, 1967). Po roce 1975 maluje znakovité figury - symboly ohraničené pevnými, tmavými obrysy (Žlutá kudlanka, 1975).

(1939 Sedlec) sochař a grafik. Krátce po ukončení školy začal vytvářet asambláže z kovového odpadu, kolem roku 1966 na sebe upozornil hlavami a figurami z červeného drátu, později ze slévarenských odlitků a vodovodních trubek a kohoutků. Umělec s mimořádným smyslem pro hravý humor, který zároveň odhaluje lidské slabosti často až s krutou otevřeností.

(1940 Plzeň), akční umělec, malíř a sochař. Po 1960 uskutečnil první české pouliční happeniny (tzv. demonstrace, obřady), kterými navázal na světové hnutí Fluxus. Později se věnoval tvorbě objektů, malbě, módním návrhům, exkluzivnímu nábytku a alternativní hudbě. Soustavně se obrací proti všednosti a konvenčnímu opakování starých forem.

(1942 Dubová), malíř. Od prvních, temně laděných obrazů přešel k pestrým barvám mimořádně citlivě kombinovaným. Jeho figurální obrazy zachycují zdánlivě prosté náměty (Paní a pes, Žvýkačka, 1972), často však mají hlubší smysl: nastavují zrcadlo lidským slabostem, odhalují špatnosti (Počítadlo, Dvojčata, 1981).

(1941 Hradec nad Moravicí), sochař. Nejprve se zabýval šitou plastikou (Plavkyně, 1974), poté pracoval na cyklu Vynálezců a Trpaslíků (1985) a ještě později na řadě „pomníků“ zesměšňujících sebevědomí a moc vládců (Zdraviči, 1987). Víc než kritika a posměch působí však jeho mimořádný smysl pro humor, vyzařující z většiny jeho soch.

(1946 Semily), sochařka. Dnes učí na Akademii v Düsseldorfu. Patří k významným českým umělcům, kteří se uplatnili v zahraničí. Nejprve pracovala s dřevěnými trámy (Židle, Schody, 1984). Od roku 1985 se věnuje především instalacím: do galerijních prostor umísťuje hromady hornin a vytváří tak dramatické protiklady přírodního a umělého prostředí (Islandský projekt v pražském Belvederu (1993).

(1950 Olomouc), malíř. Vstoupil do českého umění řadou abstraktních perokreseb velkých formátů. Kolem roku 1990 vytvořil cykly fotografických autoportrétů s nezvyklými pohledy na sebe (Řeholní pacient, 1991, Zatoulaný pes, 1994). Vynikl i jako autor podivných, mnohoznačných instalací (Myši, 1994).

(1952, Praha), konceptuální umělec. Patří k představitelům umění, které neustále překvapuje svým důvtipem a nápaditostí. Pracuje s prostorem - v přírodě i v galerii - oživovaným jednoduchými objekty (prázdnou krychli z tyčí, hromadami kamení, shluky bílých míčků, lukostřelných šípů apod.) Takové instalace vytvořil doma (Praha, Vlkov) i v zahraničí (Finsko, Rakousko, Kréta, USA).

(1956, Rumburk), malíř. Za studií vystavoval s dalšími průkopníky tzv. postmoderní malby (cyklus Domov, 1988-89). Brzy přechází k tvorbě objektů a instalací (cyklus Průstřelů, 1991), ve kterých používá nezvyklé materiály (vatu, namazaný krajíc, maso, ulity šneků). Kolem roku 1995 se opět vrací ke kresbě a malbě.

